

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajana toimi kertomusvuonna vt Mechel in ja valtuuston varapuheenjohtajana vt J. A. Estlander.

Vakinaisen valmisteluvaliokunnan itseoikeutettu puheenjohtaja oli valtuuston puheenjohtaja. Valiokunnan valittuina jäseninä toimivat vuoden alusta tammikuun 25 p:ään vtt Hjelt, Rudbäck, Borg ja Qvist, sen jälkeen heinäkuun 1 p:ään vtt Hjelt, Lindfors, Grönqvist ja Qvist, varamiehinään vtt Heimberger ja Forsman, sekä vuoden koko jälkipuoliskon ajan vtt Hjelt, Borg, Qvist ja Heimberger, varamiehinään vtt Lindfors ja Grönqvist.

Kaupunginvaltuuston sihteerinä toimi lakitieteenkandidaatti K. Th. Wegelius, paitsi syyskuun aikana, jolloin virkaa hänelle myönnetyn¹⁾ virkavapauden aikana hoiti lakitieteenkandidaatti T. J. Aminoff, sekä valtuuston notaarina ritarihuoneenkanslisti, vapaaherra V. M. von Born.

Kaupunginvaltuusto kokoontui vuoden varrella 28 kertaa, niistä 2 kertaa lisätyin luvuin.

Kertomusvuonna saapui 257 asiaa. Näistä ja vuoden alkaessa edellisistä vuosista ratkaisemattomina siirtyneistä 35 asiasta ratkaistiin 263. Vuoteen 1879 siirtyi siis 29 asiaa.

Kaupunginvaltuuston pöytäkirjain pykäläluku oli 397 ja valtuuston puolesta lähetettyjen kirjelmäin luku 315.

A. Kaupungin kiinteää omaisuutta koskevat asiat.

1. Kaupunginasemakaavaa sekä kiinteän omaisuuden hankintaa ja kaupungille kuuluvan sellaisen omaisuuden luovutusta koskevat kysymykset.

Suomen pankin tontin laajentaminen. Pankkivaltuusmiehet olivat maistraatille osoitetussa kirjelmässä anoneet, että Suomen pankin uutta taloa varten aiottua, korttelissa n:o 43 Kirkkokadun varrella sijaitsevaa tonttia n:o 15 laajennettaisiin yhdistämällä siihen 12 jalan levyinen maa-alue mainitun tontin ja Nikolainkadun välisestä aukioista. Maistraatti lähetti kirjelmän päätöksen tekoa ja lausunnon antamista varten kaupunginvaltuutetuille oheenliittäen kaupungininsinöörin mainitun korttelin tonttoloista antaman lausunnon. Tässä huomautettiin m. m., että mainitusta korttelista, jonka länsi- ja itärajain pituus oli 437 jalkaa, läntinen osa 156 jalan pituudelta kuului kreikkalais-venäläisen seurakunnan tonttiin, kun taas suurempi, itäinen osa 281 jalan pituudelta oli käytettävissä ja voitiin jakaa Kirkkokadun tontin n:o 15 ja voimassa olevassa kaupunginasemakaavassa sen itäpuolelle merkityn aukion kesken. Tonttikirjan mukaan oli tontin pohjois- ja eteläpuoleiset sivut sitä myytäessä määrätty 170 jalaksi, joten aukion paikan leveydeksi jäisi 111 jalkaa. Kaupunginasemakaavassa sen leveys kuitenkin oli merkitty ai-noastaan n. 90 jalaksi; pankin tarpeisiin piti senvuoksi kaupunginasemakaavaa muuttamatta voida luovuttaa enintään n. 21 jalan levyinen lisäalue, jolloin mitä tarkimmin noudatettaisiin kaupunginasemakaavaa.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti²⁾ maistraatille ilmoittaa, että valtuusto puolestaan suostui luovuttamaan Suomen pankille koko kaupungin-

¹⁾ Ks. s. 412. — ²⁾ Valt. pöytäk. 16 p. huhtik. 7 §.

asemakaavaan merkityn aukion ja kreikkalais-venäläisen seurakunnan tontin välisen tonttialan edellyttäen, että se oli kaupunginasemakaavan mukaista, tai muussa tapauksessa anoa tarpeen vaatimaa edellä mainittuun suuntaan käyvää kaupunginasemakaavan muutosta. Sen ohessa valtuusto päätti huomauttaa, että valtuusto katsoi pankin olevan velvollisen suorittamaan lisäalueesta maksua saman perusteen mukaisesti kuin alkuaan myydystä tontista eli 40 pennin mukaan neliöjalalta, mitä tarkoitusta varten rahatoimikamarin tuli ensi tilassa pankkivaltuusmiesten edustajan läsnä ollessa toimittaa pankkitontin pinta-alaan tarjotun lisäyksen lopullinen mittaus.

Lausunto tonttien yhdistämisestä. Maistraatin pyydettyä kaupunginvaltuuston lausuntoa tehtailija J. W. Alanderin maistraatille esittämästä anomuksesta, että hänet oikeutettaisiin rakentamaan yhteen It. Erottajan tontti n:o 19 sekä Pienen Robertinkadun tontit n:ot 3 ja 5, valtuusto lähetettyään ¹⁾ asian rahatoimikamariin sen ehdotuksen mukaisesti päätti ²⁾ lausunnossaan puoltaa anomuksen hyväksymistä. Myöhemmin maistraatti ilmoitti ³⁾ senaatin myöntyneen tehtailija Alanderin anomukseen.

Aikaisemmin rautateille luovutetun alueen hankkiminen takaisin kaupungille. Maistraatti oli kaupunginvaltuuston kehoituksesta ⁴⁾ anonut rautatiehallitukselta, että ne kaupungille kuuluvien huvilain n:o 40 Grönuddin, n:o 41 Linnunlaulun ja 42 Alpin sekä n. s. Åhmanin uudistilan maa-alueet, jotka rakennettaessa rautatietä Helsingistä Hämeenlinnaan oii luovutettu rautatiehallinnolle, mutta jotka sittemmin rautateille tarpeettomina oli annettu takaisin, laillisessa järjestyksessä luovutettaisiin kaupungille. Tähän mainittu hallitus vastasi ⁵⁾, että hallitus maan tultua paljaaksi aikoi toimittaa paikalla katselmuksen ja laatia siitä kartan.

Tämän tapahduttua hallitus oheeniittäen mainitun kartan esitti senaatille, että hallitus valtuutettaisiin luovuttamaan takaisin kaupungille puheena olevat alueet, yhteensä n. 55.80 tynnyrinalaa, lukuun ottamatta kuitenkin kahta pientä aluetta, joiden pinta-ala oli yhteensä 0.80 tynnyrinalaa ja jotka edelleen olivat rautateille tarpeelliset. — Senaatin tämän johdosta pyydettyä valtuuston lausuntoa asiasta valtuusto päätti ⁶⁾ ilmoittaa, että se edellyttäen, että rautatiehallituksen esitykseen muuten myönnyttiin, puolestaan suostui täysin omistusoikeuksiin luovuttamaan rautateille ne 0.80 tynnyrinalaa maata, joita hallitus oli pitänyt rautateille edelleenkin tarpeellisina.

Myöhemmin maistraatti ilmoitti ⁷⁾ senaatin myöntyneen puheena olevaan anomukseen sekä että maistraatti rautatiehallituksen anomuksesta oli antanut rahatoimikamarille tehtäväksi huolehtia rautateiden maan ja kaupungille luovutetun alueen välisen rajan käymisestä ja pyykittämisestä.

Paikan luovuttaminen vapaaehtoiselle palokunnalle. Esiteltäessä mietintöä ⁸⁾, joka koski paikan luovuttamista vapaaehtoiselle palokunnalle teetettävää rakennusta varten, kaupunginvaltuusto vuonna 1877 oli palauttanut ⁹⁾ asian sitä valmistelleeseen valiokuntaan saadakseen siltä lausunnon aikaisemmin tehdystä ehdotuksesta, että tähän tarkoitukseen luovutettaisiin Nikolainkirkon pohjoispuolella oleva paikka. Sen ohessa valiokunnan tuli ottaa harkittavakseen, voitaisiinko palokunnalle rakentaa kalustovaja Kasarmintorin länsipuolelle siinä tapauksessa, että sen kokous- ja lukuhuoneistolle voitiin varata paikka muualta, sekä voitaisiinko kunnalle suunniteltu rakennus mahdollisesti sijoittaa eteläisen palotornin paikalle.

¹⁾ Valt. pöytäk. 30 p. huhtik. 17 §. — ²⁾ S:n 14 p. toukok. 3 §. — ³⁾ S:n 23 p. elok. 13 §. — ⁴⁾ Ks. s. 235. — ⁵⁾ Valt. pöytäk. 12 p. maalisk. 6 §. — ⁶⁾ S:n 23 p. elok 5 §. — ⁷⁾ S:n 29 p. marrask. 3 §. — ⁸⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 15 v:lta 1877. — ⁹⁾ Ks. s. 221.

Vuonna 1878 antamassaan uudessa mietinnössä¹⁾ valiokunta ensin huomautti, että edellä mainittu valtion omistama Nikolainkirkon viereinen paikka oli liian pieni ja sijaitsi liian ahtaan ja vilkasliikenteisen kadun varrella soveltuakseen hyvin vapaaehtoisen palokunnan talon paikaksi, minkä lisäksi, sijoitettiinpa rakennus tähän paikkaan miten tahansa, sen yläosa tai ainakin katto näkyisi Senaatintorille kirkonportaiden muurin yli, mikä ei näyttäisi hauskalta ja mahdollisesti saisi valtion kieltäytymään luovuttamasta paikkaa tähän tarkoitukseen. Näiden syiden nojalla valiokunta ei puoltanut suunnitellun rakennuksen sijoittamista mainittuun paikkaan eikä myöskään ehdotusta, että kunnan kalustovajaa varten luovutettaisiin paikka Kasarmintorilta ja sen kokoushuoneistolle etsittäisiin paikka muualta. Tällainen järjestely oli kunnan edun kannalta aivan sopimaton, ja valiokunta pysyi muuten aikaisemmin julkilausumallaan kannalla²⁾, jonka mukaan Kasarmintori oli säilytettävä kokonaan rakentamattomana. Ehdotuksesta, että vapaaehtoisen palokunnan rakennukselle varattaisiin paikka eteläisen palotornin tontilta, valiokunta lopuksi huomautti, että tämän tontin käyttämätön osa tosin todennäköisesti oli puheena olevaan tarkoitukseen riittävä, mutta että paikka oli niin epätasainen ja sillä niin jyrkkärinteisiä kallioita, että sen tasoittaminen sekä rakennusperustaksi että tarpeelliseksi pihamaaksi vaatisi runsaita kustannuksia, jotka valiokunta arvioi ainakin 25,000 markaksi. Tämä seikka miltei yksin riitti tekemään yrityksen mahdottomaksi, ellei kaupunki ottanut osaa tasoituksen kustantamiseen, mistä kuitenkin ei ollut ollut kysymystä. Sitäpaitsi kaupunki itse voi tarvita tämän paikan rakennuttaakseen hyvin tarpeellisen rakennuksen vakinaiselle palomiehistöille, joka siihen aikaan asui vuokratuissa huoneistoissa. — Valiokunta uudisti aikaisemmin esittämänsä ehdotuksen³⁾, että Korkeavuorenkadun tontti n:o 19 (osoite n:o 21) varattaisiin vapaaehtoisen palokunnan tarpeisiin, mutta katsoi samalla tarpeelliseksi esittää, että kaupunginvaltuusto vaihtoehtoisesti luovuttaisi eteläisen palotornin tontilta riittävän tilan kunnan suunnittelemaalle rakennukselle.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti³⁾ hylätä sekä vapaaehtoisen palokunnan alkuperäisen anomuksen paikan luovuttamisesta kyseiseen tarkoitukseen Kasarmintorilta että valiokunnan tekemät ehdotukset ja maistraatin välityksellä saattaa kunnan tietoon, että sen asiaksi jäi tehdä valtuustolle asiasta uusi ehdotus.

Hakasalmenkadun tontin n:o 1 myynti. Kaupunginvaltuuston päätöksen⁴⁾ mukaisesti rahatoimikamari vuonna 1877 oli peruuttanut korttelissa n:o 97 Jäniksessä Hakasalmenkadun varrella sijaitsevan tontin n:o 1 (osoite n:o 3) jo ilmoitetun myynnin, koska tämä tontti oli valtuustosta tuntunut sopivalta kansankirjaston rakennuksen paikaksi. Valtuuston samalla vaatimassa, s. v. asiasta antamassaan lausunnossa kamari huomautti, että suunniteltaessa tämän tontin myyntiä kamarin mielestä oli otettava huomioon, että maalaistuotteiden kauppa todennäköisesti vastedes siirtyisi Rautatien torille, että sieltä rakennettaisiin raitiotie Eteläsatamaan sekä että läheinen rautatien asema yksinkin aiheutti runsaan katuliikenteen. Ajatus, että tähän paikkaan sijoitettaisiin kirjasto- tai koulurakennus, ei senvuoksi ollut onnistunut, vaan tämän kaupungin osan tontit olisi mikäli mahdollista varattava kaupan ja matkustavaisten sekä yleensä liikenteen tarpeita tyydyttävien rakennusten paikoiksi. Niin ollen ja koska ravintoloitsija G. Blomqvist oli sitoutu-

¹⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 3. — ²⁾ Ks. s. 220. — ³⁾ Valt. pöytäk. 12 p. helmik. 2 §. — ⁴⁾ Ks. s. 226.

nut siinä tapauksessa, että hän sai lunastaa mainitun tontin, rakentamaan sille komean viisikerroksisen kivirakennuksen, joka sisustettaisiin kaikilla mukavuuksilla varustetuksi matkustajahotelliksi, kamari esitti, että tontti julkisella huutokaupalla luovutettaisiin hänelle mainittuun tarkoitukseen, varsinkin koska kaupungissa vallitsi tuntuva matkustajahotellien puute ja suurissa kaupungeissa syystäkin vaadittiin sellaisten perustamista rautatien- asemain läheisyyteen.

Asiaa esiteltäessä vuonna 1878 kaupunginvaltuusto päätti¹⁾, että tontti tavallista menettelyä noudattaen myytäisiin julkisella huutokaupalla enimmän tarjoavalle.

Vuokratonttien myynti. Rahatoimikamarin vuonna 1877 laatiman vuonna 1878 lunastettavaksi luovutettavien vuokratonttien luettelon, jota talousarviovaliokunta oli puoltanut noudatettavaksi, mutta jota ei ollut käsitelty kyseisen vuoden talousarviota järjesteltäessä, kaupunginvaltuusto hyväksyi²⁾ vahvistaessaan³⁾ mainitun menosäännön kymmenennen pääluokan.

Vuoden 1879 talousarviota järjesteltäessä kaupunginvaltuusto niinikään hyväksyi⁴⁾ rahatoimikamarin laatiman, sen talousarvioehdotukseen liitetyn ja talousarviovaliokunnan hyväksyttäväksi puoltaman⁵⁾ luettelon⁵⁾ vuokratonteista, jotka tarjottaisiin lunastettavaksi mainittuna vuonna.

2. *Kaupungin kiinteän omaisuuden vuokra- ja muuta nautintaoikeutta koskevat kysymykset.*

Alueen varaaminen Lugnet-huvilan maalta työväenasuntoja varten. Työväenasuntojen rakentamista koskevan kysymyksen yhteydessä kaupunginvaltuusto vuonna 1877 oli päättänyt⁶⁾ heinäkuun 1 p:ään 1878 asti varata n. 4 tynnyrinalan laajuisen alueen Lugnet-huvilan maalta n. s. Mühlhausenin järjestelmän mukaan rakennettavien työväenasuntojen paikaksi. Tämän johdosta Helsingin työläisten rakennusosakeyhtiö (»Arbetarenes i Helsingfors byggnads aktiebolag»), joka sen jälkeen oli perustettu työläisten ja muiden asiaa harrastavien henkilöiden keskuudessa ja jonka säännöt senaatti oli vahvistanut, mutta joka riittävän osakepääoman puutteessa ei vielä ollut voinut aloittaa toimintaansa, anoi, että valtuusto pidentäen edellä mainitun määräajan heinäkuun 1 p:ään 1879 antaisi yhtiölle tilaisuuden anoa, että puheena oleva alue luovutettaisiin sille. Valtuuston lähetettyä⁷⁾ asian rahatoimikamariin tämä antamassaan lausunnossa puoltaen yhtiön anomusta anoi, että se valtuutettaisiin pääkohdittain kaupungininsinöörin laatimaa varatun alueen jaotusehdotusta noudattaen vuokraamaan se työväenasuntojen rakentamiseen, sikäli kuin tätä koskevia anomuksia kamarille esitettiin.

Asiaa esiteltäessä kaupunginvaltuusto päätti⁸⁾ myöntyä yhtiön anomukseen, mutta antaa kysymyksen tonttijaosta y. m. toistaiseksi jäädä ratkaisematta. Sen ohessa määriteltiin kyseinen alue rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti siten, että sen tuli käsittää Ruoholahdenkadun, Köydenpunojankadun luoteeseen vievän jatkeen, jo olemassa olevien työväenasuntojen luoteenpuoleisen rajaviivan lounaaseen vievän jatkeen sekä mainittujen asun-

¹⁾ Valt. pöytäk. 11 p. tammik. 13 §. — ²⁾ S:n 12 p. helmik. 9 §. — ³⁾ Ks. s. 393. — ⁴⁾ Valt. pöytäk. 28 p. jouluk. 1 §. — ⁵⁾ Valt. pain. asiakirj. n:o 20. — ⁶⁾ Ks. s. 252. — ⁷⁾ Valt. pöytäk. 18 p. kesäk. 15 §. — ⁸⁾ S:n 17 p. syysk. 4 §.